

Akutní novela „občana“ je na stole

Místo stovek paragrafů čeká změna jen dvanáct z nich. Ministerstvo spravedlnosti vyslyšelo kritiku a připravilo střídou novelizaci nového občanského zákoníku. Dle materiálu, který mají LN k dispozici, se dotkne **osmi nejproblematictějších oblastí.**

JAROSLAV KRAMER

Resort spravedlnosti pod vedením ministryně Heleny Válkové (ANO) změnil strategii a přistoupil na požadavky poslanců i odborníků a minulý týden pustil do světa střídmy návrh změn v novém občanském zákoníku.

„Šlo jen o to, aby novela byla skutečně krátká a nekontroverzní, řešila urgentní a již dostatečně známé problémy. Aby byla co největší pravděpodobnost, že hladce projde legislativním procesem,“ řekl LN první náměstek ministryně Robert Pelikán.

„Je jednoznačně dobře, že se půjde cestou malé novely. Taková novela bude mít širší podporu ve sněmovně,“ avizoval LN předseda ústavně-právního výboru Jeroným Tejc (ČSSD).

Především minimalismus

Osm změn v návrhu aktuálně ministerstvo rozeslalo k diskusi tripartitě.

První by mělo zmizet pravidlo, které umožňuje zákonnému zástupci nezletilého mladšího 16 let rozvázat jeho pracovní poměr. To údajně bezdůvodně komplikovalo zaměstnávání osob po dokončení školní docházky.

Dále ministerstvo navrhuje prodloužit dobu omezení svéprávnosti ze tří na pět let. „V dosud stanovené periodě nelze přezkoumat technicky zvládat, a není to ani potřebné,“ uvádí materiál.

„Vyjasnit by se měly i případy takzvaných patologicko-anatomických pitev, které mají za úkol ověřit lékařské diagnózy, neboť podle některých výkladů, například České lékařské komory, současná právní úprava vedení takových typů pitev může bránit,“ říká Pelikán.

Velké problémy zejména zahra-

ILUSTRACE RICHARD CORTÉS

ničním společníkům společnosti působí i požadavky na plné moci ve formě notářské listiny. Namísto ní by například ve věcech obchodních korporací do budoucna stačila plná moc s úředně ověřeným podpisem. Vyjasnit se mají i situace, kdy se jeden z manželů stal v průběhu manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva.

„Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu,“ stanoví návrh s výjimkou bytových družstev. Problémy dle ministerstva vznikaly „všude tam, kde je účast

ve společnosti omezena na určité osoby (advokáti, auditoři atd.) nebo kde jeden z manželů vykonává zaměstnání, jež mu účast ve společnosti zakazuje (soudci, politici atd.).“

Novela reaguje i na mediálně diskutované opakované umísťování dětí do „zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc“, tedy například Klokánků. I když odborníci shodně tvrdili, že opakované pobytu jde i podle současných úprav, někteří soudci a úředníci se striktně drželi zákona a děti posílali do ústavů.

„Není to revoluce, ale věci, kte-

ré působí problémy v praxi anebo bylo zjevně nedůvodné přecházet na novou úpravu,“ tvrdí Jeroným Tejc. Jedním z takových případů bylo vypuštění zákonného předkupního práva spoluvlastníků ke svému podílu.

„Zrušení tohoto zaužívaného institutu praxe nepožadovala a setkává se naopak s nepochopením. Znamená, že třeba v případě spoluvlastněných rodinných domů se do takového domu může nastěhovat zcela cizí člověk, aniž by to mohli ostatní spoluvlastníci ovlivnit,“ avizuje ministerstvo a předkupní právo vrací. Poslední změ-

nou, kterou resort prosazuje, je povinnost posledního vlastníka nahradit škodu způsobenou zvířetem či věcí, které opustil – a to dokud si je nepřivlastní jiná osoba.

Pocit vítězství i stálá kritika

Odborné právnické kruhy tedy slaví malé vítězství. Když na konci léta ministerstvo spravedlnosti pustilo do světa první nástřel změn v novém občanském zákoníku, začali se bývalí zastánci i kritici kodexu bouřit.

Ministryně Válková poslance i odborníky vyslyšela a předkládá řešení pouze pro to, co „hoří“.

„Do návrhu byly zařazeny jen věci, na kterých panuje od počátku obecná shoda,“ tvrdí Robert Pelikán.

„Navrhovaná novela je technického charakteru, jeví se jako účelná a potřebná,“ řekl LN předseda advokátní komory Martin Vychopeň. S návrhem souhlasí i šéf notářské komory Martin Foukal.

Jenže ne všichni přístup resortu vítají. „Ministerstvo spravedlnosti selhalo i při svém reparátu. Ačkoli výslovně slíbilo, že přizve k diskusi o navržených změnách občanského zákoníku další odborníky na občanské právo, nestalo se tak,“ řekl LN Filip Melzer, bývalý náměstek ministra Jiřího Pospíšila a jeden z vedoucích legislativců nového kodexu. Podle něj jsou mezi navrženými změnami i takové, o kterých by se mělo více diskutovat.

„Crème de la crème“

Materiál ještě není definitivní. Čeká jej připomínkové řízení, kde se mohou objevit požadavky ostatních resortů na rozšíření, anebo naopak ještě větší zúžení. „To, co jsme vybrali, je skutečně crème de la crème, velmi by mne mrzelo, kdyby z toho cokoliv vypadlo,“ tvrdí Pelikán.

„Vítáme informaci, že ministerstvo přehodnocuje původní záměr,“ řekla LN první viceprezidentka Soudcovské unie Daniela Zemanová. Připomíná ale původní hlasitou kritiku soudců. Ti prý nebudou podporovat koncepci změny anebo zásahy do základních stavebních kamenů rekodifikace.

Navzdory tomu ministerstvo plány na širší novelizaci neodložilo. „Nelze přece nesrovnalosti a problémy, které objevíme, jen tak přeskočit a nechat je na jiný,“ řekl LN Robert Pelikán. Podle něho se příprava původního návrhu protahuje proti původnímu harmonogramu a je zřejmé, že jeho cesta legislativním procesem nebude úplně hladká.

„Nechtěli jsme, aby se kvůli tomu zdřezly nutné změny, u kterých jde doslova o každý den. Proto jsme je z návrhu vydělili a posíláme zvlášť. Tím zároveň získáváme trochu větší časový prostor pro vysvětlení a prodiskutování hlavního návrhu,“ přibližuje Pelikán další postup ministerstva spravedlnosti.

PRÁVNÍ NOTES

Ministryně spravedlnosti Helena Válková (ANO) se zastala podnikatele Vladimíra Sitty, svědka v kauze údajně předražených jízdenek pro pražský dopravní podnik, spojené s Ivem Rittigem. Válková podala k Nejvyššímu soudu **stížnost pro porušení zákona**, protože věří, že státní zástupkyně Sittovi nezákonně zakázala hlasovat na valné hromadě jeho společnosti Neograph. Muž následně ve firmě přišel o 43 procent akcií. **čtk**

Nejvyšší soud USA se odmítl zabývat odvoláními pět států proti **legalizaci sňatků homosexuálů**, čímž fakticky otevřel cestu k tomu, aby počet států umožňujících zákonná manželství gayů a leseb překročil tři desítky. Úřady Indiany, Oklahomy, Utahu, Virginie a Wisconsinu se na nejvyšší soudní instanci obrátily poté, co nižší soudy zrušily zákazy homosexuálních manželství na jejich území. **čtk**

Špičky světového notářství se na Vyšehradě zúčastnily **křtu knihy o historii notariátu v českých zemích** z pera bývalého ústavního soudce Stanislava Balíka. Akce se účastnil i předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský. **jk**

Bude se hradit i budoucí škoda?

Nový občanský zákoník velmi změnil tuzemské civilní právo. Někdy byly jen upraveny stávající instituty, jindy však šel zákonodárce **cestou dosud v tuzemsku neprobádanou.**

ROBERT PORUBSKÝ
ONDŘEJ PONIŠŤIAK

Nový občanský zákoník (NOZ) významně zasáhl i do právní úpravy náhrady škody. Proto se v tomto textu zaměříme na možnost domáhat se náhrady škody spočívající ve vzniku dluhu, což lze rovněž označit za průlomové zavedení institutu náhrady budoucí škody.

Škodou označuje zákoník rovněž újmu na jmění, přičemž se nadále hradí jak skutečná škoda, tak ušlý zisk. Nová právní úprava nicméně udělala rázný krok k rozšíření chápání újmy na jmění. Pokud jsme do konce minulého roku pod tímto pojmem rozuměli snížení majetku poškozeného ve smyslu aktiv, dle NOZ se za újmu na jmění považuje rovněž zvýšení pasiv poškozeného, které může nastat i v budoucnu. Co tato změ-

na konkrétně v praxi znamená, ukazuje následující příklad.

Jako provozovatel stavební společnosti (díky občanskému zákoníku „zhotovitel“) uzavřu smlouvu o dílo s majitelem rodinného domu („objednatel“), ve které se zavážu k výstavbě rodinného domu takzvaně na klíč.

Protože jde o investici v řádech milionů korun a těmito finančními prostředky v celé výši nedisponuji, financuji podstatnou část projektu cizím kapitálem prostřednictvím úvěru. Jak je obvyklé, požaduje banka pro případ prodlení se splacením poskytnutých peněžitých prostředků úroky z prodlení.

Vše pečlivě zvážím a splatnost úhrad za jednotlivé etapy výstavby domku dohodnu ve smlouvě o dílo tak, abych byl schopný úvěr včas a řádně splatit.

Jako pečlivý zhotovitel provádím výstavbu v souladu se smlouvou o dílo, nicméně klient nehradí zasláné faktury včas, v důsledku čehož se dostávám do prodlení se splácením úvěru. Následně mě banka zažaluje, přičemž vedle dlužné částky uplatní i úroky z prodlení a nemalou částku na náhradě nákladů řízení.

Jelikož mi jako zhotoviteli dluh vůči bance vznikl z důvodu

Nový občanský zákoník pracuje se škodou již v okamžiku, kdy poškozenému vznikne přičiněním škůdce dluh

”

prodlení objednatel s řádnou platbou faktur, mohu se na objednatel domáhat úhrady částky, kterou na mne uplatní banka, ještě předtím, než ji bance skutečně uhradím?

Nové komfortnější řešení

Dle právní úpravy před 1. lednem 2014 bych neuspěl. Vznik faktické škody na straně poškozeného byl totiž základním předpokladem vzniku odpovědnosti škůdce. Rozhodující v daném případě bylo, že část mého dluhu vůči bance ještě nebyla splněna. Pohledávka banky se totiž v mé majetkové sféře zatím nijak neprojevila ve

formě úbytku hodnoty, tudíž nastala skutečná škoda v podobě zmenšení mého majetku oproti situaci před škodnou událostí.

Žádat po škůdci náhradu v důsledku ušlého zisku nepřipadá v úvahu, protože má dlužná částka vůči bance není ziskem, a tudíž nemůže být ani ziskem, který bych původně očekával s ohledem na pravidelný běh věci. Jediné právně čisté řešení, které by mi v tomto případě jako zhotoviteli, který nastalou situaci nezavini-til, dle staré právní úpravy zůstalo, je dluh bance v plném rozsahu uhradit. A následně žádat náhradu vzniklé škody od mého klienta s nejistým výsledkem, zda od něho vůbec někdy uhrazené prostředky dostanu nazpět.

NOZ ovšem pro podobné situace nabízí nové a určité i komfortnější řešení. Pracuje totiž se škodou již v okamžiku, kdy poškozenému vznikne přičiněním škůdce dluh, například státní úřad stanoví poplatek či soud uloží plnění v určité výši.

Abyste mi tedy vznikla škoda, nebudu dle znění NOZ muset dluh uhradit dopředu a můžu se obrátit rovnou na škůdce – v našem případě objednatel –, aby mě dluhu vůči bance zprostil (například jeho zaplacením), anebo aby mi

poskytl náhradu, tedy finanční prostředky, z nichž banku uspokojím sám.

Evropská judikatura

Na potvrzení tohoto výkladu občanského zákoníku a jeho vidění náhrady budoucí škody si sice budeme muset ještě nějakou chvíli počkat (minimálně do doby, kdy se podobný případ dostane do rukou Nejvyššího soudu), ale domníváme se, že popsání přístup k náhradě škody již ve stadiu vzniku dluhu se nelíší od závěrů Soudního dvora Evropské unie v jeho dosavadní judikatuře.

Soudní dvůr EU totiž zastává v souvislosti s existencí skutečné škody názor, že žaloba na její náhradu může vycházet již ze škody, která vznikne v budoucnu, je-li dostatečně určitá. Proto pro účely náhrady v budoucnu vzniklé škody dle soudního dvora stačí, že příčina vzniku předmětné budoucí škody již existuje v době, kdy je žaloba podaná, přičemž škoda samotná bezprostředně hrozí a je předvídatelná s dostatečnou jistotou. A to rovněž v případě, kdy její výše nemůže být ještě zcela přesně určena.

Autoři působí v advokátní kanceláři bvp Braun Partners.